Արեւելեան Մամուլ

Լրագրոյս չրջանը 150 օրինակ է։
Ամիսոյ չրջանի գինն է կանխիկ Պոլսոյ համար 3 արծաթ մէճիտ։ իսկ գաւառաց համար ճանապարհի ծախքը մեր վրայ լինելով 4 արծաթ մէճիտ։
Կէս չրջանի գինն է՝ նոյնպէս կանխիկ ½ արծաթ մէճիտ։
Մէկ օրինակը 20 փարայ է։

Ծանուցանց տողն առաջին անգամի համար 2 ղրչ. երկրորդ անգամի համար 1 ղրչ. և ուրիչ անգամներու համար մասնաւոր սակարկութիւն կը լինի։
Որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէն–Խմբագիրն Կ. Պոլիս Գիւղծի խանի վարի յարկ թիւ 26 Արեւելեան Թղթոյ տպագրատունը։

ՇՐՋԱՆ Ա. 1873 ԱՊՐԻԼ 21 ՇԱԲԱԹ ԹԻՒ 9

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԳԱՀԱՎԷԺ ՈՐՈՇՈՒՄ ՄԸ

Քննադատութիւնը ճշմարտութեանց փորձաքարն է. այս է գրական հրապարակին համազուտը, և այսպէս ընդունած է հասարակաց փորձառու և անվրիպելի ուղիղ բանը. ուստի թո՛ղ ներուի մեզ ասոր քարին զարնել այն պաշտօնական հրատարակութիւնը՝ որ Օգսէն էֆ. ի փոխանորդական խնդրոյն տեղեկագիրն է, քննելէ յանձնաժողովոյ մը կողմէ տուեալ առթառն ժողով կեդրոնական վարչութեան, որոյ օրինակը Օրադրոյ 884 թուով հրապարակ ելաւ. հրատարակութիւն մը՝ որ գլուխածքին նպատակաւոր և ոչ-փոփոխական բնութեամբը, ինչ որ չընդունիլ ու ջրել կ'ուզէ՝ կընդունի ու կը հաստատէ, և ինչ որ ընդունիլ կ'ուզէ ու կը ջանայ, կը մերժէ ու կը ջրէ։

Այս տեսակ հակասական հրատարակութիւն մը՝ աւելորդ չի դիտեր թէ հասարակաց ոչխարհ գաղտնիք մը ասոնց իր կարեւորութիւնը կը կորսնցնէ, և թէ հրատարակող պաշտօնական մարմնոյն վրայ ժողովրդեան վարկն ու համարումը ո՛ր աստիճան պակսեցնելու աւելի կուգայ։

Ահաւասիկ քննիչ յանձնաժողովոյ տեղեկագրին ցուցած այն փաստերը՝ որոնց վրայ հիմնուած է Օգսէն էֆ. ի արդարացման որոշումն։

1. Թաղ. խորհուրդը Օգսէն էֆ. էն պաշտօնապէս բացատրութիւն չ'առած անոնց հաւատարիմ հրատարակեր է զՕգսէն էֆ։

Ասով յանձնաժողովը պարզապէս կ'ընդունի ըսել՝ թէ թաղ. խորհուրդը կրնար անհաւատարիմ հրատարակել զՕգսէն էֆ. եթէ կանխաւ պաշտօնական բացատրութիւն առնէր իրմէ, որով թաղ. խորհրդոյ այս հրատարակութեան սկզբունքը ընդունած կըլլայ յանձնաժողովը, Օգսէն էֆ. ի կատարած փոխանորդութեան՝ այս տեսակ հրատարակութեան մը տրամադրութիւն ունենալը ճանչնալով, Օգսէն էֆ. արդարութեան առնելի առջև՝ թաղ. խորհրդոյ իրաւունքները պաշտպանելու համար յանձնէն առած փոխանորդութեան պաշտօնին դէմ մեղանչած ըլլալը արդէն Օրադրոյ մէջ հրապարակուած խոստովաներ էր, և այն խոստովանութեամբ, իսկ կը մնայէր ինքզինքը թէ՝ իբր փոխանորդութեան պարտիքը լսած օրինի և որոշեալ պայմանաց համաձայն կատարած չէր. հետեւաբար թաղ. խորհուրդն ալ հարկ չ'էր տեսած իրմէ բացատրութիւն ուզելու։

2. Խորհրդոյն մեծամասնին որոշմանը եղած չէ՝ այլ փոքրամասնութեամբը։

Այս խօսքով անհաւատարիմ լսուելն հրատարակութիւնը անհիմն չ'գտնէր յանձնաժողովը, այլ միայն խորհրդոյն մեծամասնութեամբը հրատարակուելուն հարկը կ'զգայ և կը խոստովանի, դարձեալ ընդունելով թաղ. խորհրդոյ այն հրատարակութեան սկզբունքը։

Գալով մեծամասնութեան կէտին, մի՛թէ խորհրդոյ անդամներէն մէկը կրնայ ըսել որ Օգսէն էֆ. ի արուած փոխանորդական հրահանգին մէջ հաշտութեան պայման գտնուած ըլլայ, և կամ խորհրդոյ անդամներէն մէկը կրնայ ըսել թէ Օգսէն էֆ. ստանձնուած պայմաններուն համաձայն վարուած է. ասոնցմէ յայտնապէս կը հետեւի թէ թաղ. խորհուրդը մեծամասնութեամբ անհաւատարիմ հրատարակած է զՕգսէն էֆ. և ոչ փոքրամասնութեամբ։

Ակնկալ դատ Օգսէն էֆ. ինքզինքն հաշտութիւն ինքնելու փոխանորդ ատիս մը իր ձեռքը չ'ուներցած՝ հաշտութիւն ընելով, և գինքը վոխանորդ կարգող մարմնոյն իրաւունքները վնասող կողմին պահելով իբր անհաւատարմութեան անվիճելի ապացոյցը տուած չ'ըլլա՞ր։

3. Օգսէն էֆ. ի փոխանորդարար ըրած հաշտութիւնը փանոսեան էֆ. ի օգտակար ըլլալքը աներկբայ է, կրսէ և կը յաւելու, վասն զի այդ դատը մինչև վերջը եթէ խասիւ վարելու ըլլար (Օգսէն էֆ.) փանոսեան Կարապետ էֆ. ի աննըպաստ պիտի ըլլար . . . . . ։

Ահա այս է խնդրոյն կարևորագոյն կէտը. յանձնաժողովը դատին չարունակութիւնը փանոսեան էֆ. ի աննպաստ գտնելուն համար Օգսէն էֆ. ի անհաւատարմութեամբ կատարած փոխանորդութեան պաշտօնին հաւատարմութեամբ կատարուած կ'ընդունի, և համաձայն կը խոստովանի թէ Օգսէն էֆ. ի նպաստ փոխանորդութեան էֆ. ի հաշտութիւն ըրեր է։

Ամբաստանողի մը փոխանորդին ըրած դործողութիւնը՝ ի նպաստ ամբաստանեալին ըլլալը յայտնուելէ ետև՝ միթէ նոյն դործողութիւնը ի վնաս ամբաստանողին եղած չըլլա՞ր, և թէ այս տեսակ փոխանորդի մը ինչ անուն տալու է. կը խընդրեմք պատկառելի յանձնաժողովին որ անոր արուելիք անուան բարեհաճի կնքահայրն ըլլալ։

(Շարունակելի)

ԱՍԻԱ

Վերջին օրերս՝ Օրադրի և իւր նըմանեներուն Ս. Պատրիարքը հօր նկատմամբ առած մերթ սուտ և մերթ սըխալ տեղեկութեանց անոնցիկ պակասութիւնը տակաւ ինչ մեղմացնելու և կամ արդարացնելու փորձ փորձելով Ասիա, լրագրոյ քննադատելու աղաւաղութեան մասին յօդուած մի խմբագրած և հրատարակած էր իւր 40 րդ թիւով։

Ասիա կըսէր թէ մեր ազգային լըրագրներուն են նախ իրական իրաւունքն ու պաշտօնը, ազգային պաշտօնէից, ժողովոյ և Պատրիարքին պաշտօնական կեանքը, արարքն ու ընթացքը քննադատելն և զանոնք ժողովրդեան ՅՈՏԱԿ ԿԵՐՊՈՎ, ԵՒ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ցոյց տալն է»։

Ի պատասխան Ասիոյ՝ լրագրոյ քննադատելու իրաւանց մասին ըրած սոյն դիտողութեան, ըսինք թէ՝ քանի որ քննադատած պաշտօնէին դործոյ վերայ իւր ըրած

քննադատութիւնքն յոտակ են և արդար։

Ասիկա չուզելով չատանալ մեր ուրած այն պատասխանովն, հինդշաբթի առաւր թատ կրկին ձեռք կառնու լրագրոյ քննադատութեան աղատութիւնը, և անոր նշանակութիւն մի տալ ձեռնարկելով կըսէ թէ «լրագրի մի պարտաւորութիւնը չէ բնաւ իւր քննադատած պաշտօնէին գործոյը վերայօք նախապէս երթալ պաշտօնական տեղէ մը տեղեկութիւն առնուլ, այլ տրուած տեղեկութեանց մէջ եթէ որ խալ մը կայ, նոյն պաշտօնական կը հերքէ նոյն տեղեկութեանց մէջ տեսնուած սխալը. և որովհետև Ս. Պատրիարք հայրը չ'հերքեր լրագրոյ նոյն քննադատութիւնքն, ապա ուրեմն առնոյ ամենքն ալ կատարեալապէս ճըշմարիտ են»։

Խնդիրը աւելի լաւ կերպով պարզելու համար ամիսփոխնիք ըսածնիս. փող կըսէ—Ս. Պատրիարքի գործոյ վերայ առնոյ պաշտօնական աղբիւրներէ որոշ տեղեկութիւն ստացած ըլլալս նորին սրբազնութեան նկատմամբ լրագրոյ տուած ստոյգ տեղեկութիւններն անհնար է իբր արդար և յոտակ իրողութիւններ կրնայնել բարեմիտ ժողովրդեան։

Ասիկա կը պատասխանէ—որովհետև Ս. Պատրիարքը չ'հերքեր լրագրոյ տուած տեղեկութեան սխալներն, ապա ուրեմն առնոյ ամենքն ալ կատարեալապէս ճշմարիտ են։

Ընդունինք վայրկեան մի թէ՝ Սրբազան Պատրիարքի նկատմամբ եղած լրագրական քննադատութիւնք իւր գործոյ կը վերաբերին, սակայն կարելի է՞ արդար և յոտակ դատել այն քննադատութիւններն ու տրուած տեղեկութիւններն որ պաշտօնէի մի գործոյ կը պատկանին, և պաշտօնական առենի մի մէջ տուղտուած, ապացուցուած և պաշտօնական ապրեւրներէ դուրս հասուն տուած չեն։

Ս. Պատրիարքը իւր գործոյ վերայ եղած քննադատութիւնքն չ'հերքելուն համար, անոնք ճշմարիտ կը լինին եղեր, սակայն ո՞վ կըսէ Ասիոյ՝ որ լրագրոյ ըրած այդ խիստ քննադատութիւնքն Նորին սրբազնութեան գործոյ կը վերաբերին։

Ելնել պաշտօնական անձի մը իգ... ըսել, յափշտակիչ ըսել, չահամոզ ըսել վատ ըսել, բարբարոս ըսել, և այն ալ Հայոց Պատրիարքի մը, և սպասել որ Հայոց Պատրիարքը երթէ՝ ըսէ թէ ես իգ..., չեմ, յափշտակիչ չեմ, չահամոզ չեմ, վատ՝ բարբարոս և այլն չեմ, յիմարութիւն չէ՞ ասիլ։

Եթէ Սրբազան Պատրիարքը իւր վրայ եղած ամբաստանութիւնքն հերքելու փոքր ինչ չարժում մ'ընէ, կըրնա՞յ այժմէն դուշակել արդեօք Ասիա իւր վախճանը . . .։

Այս կամ այն պաշտօնէին գործոյ վերայ կարծիք յայտնել չափաւոր լեզուով, ներելի լինի թերեւս, սակայն այս կամ այն անձը անպատուել յանիրաւի, մր և է օրէնքի առջեւ ներելի չկրնար լինիլ բնաւ։

Ասիա լաւ գիտնալու է որ գործը անձին անձնաւորութիւնը չկազմեր, այլ անձը գործոյն պատասխանատուն է միայն, հետեւապէս գործը թողուլ և անձը քննադատելը, վատութեանց վատութիւնն է։

Իսկ գալով մեր ակզբան թէ պաշտօնէի մի նկատմամբ որ և է քննադատութիւն չկրնար արդար և յոտակ լինել առանց պաշտօնական առենէ մը խնդիրն ստուգուած լինելու, որուն Ասիա չէր ուզած համաձայիլ, կը հարցընեմք Ասիոյ թէ քննադատութիւն ըսելով ի՞նչ կը հասկնայ։

Եթէ քննադատութիւն բառին բուն սահմանը՝ հասուն քննութենէ մը հետաքրքրական գործոց վերայ կարծիք յայտնել է, ուրեմն ինչո՞ւ չընդունիր Ասիա այս սկզբունքը թէ պետք է լրագիր մի հասուն քննութեան մի վերայ խարսխած լինի իւր դատումն։

Քննադատելու ազատ ըլլալ, սակայն միայն դատելու սկզբունքն ընդունիլ և ոչ քննելու, ողջմտութեան արդիւնք չէ, և մանաւանդ թէ իւր պնդած սկզբան ալ չհամապատասխանէր։

Պետք է ուսանիլ Ասիոյ որ՝ քննադատել բառը դատել կամ վճռել չը նշանակեր, այլ քննելով դատել։

Հետեւապէս պաշտօնական անձի մը գործոյ վերայ լրագրական կարծիք մի՝ արդար և յոտակ քննադատութիւն ըսելու համար պետք է որ պաշտօնական առենէ մը կանոնէն քննուած, ուսուցուած և ապացուցուած լինի։

Այս անդամ ալ այսչափ։

ՀԱՅՐՄԱՒՆԵՔ

Օրագիր՝ հինդշաբթի առաւր թղուած Ս. Պատրիարքի չորքշրթի բարեկամներէն մին դատած էր պԱրեւելեան փող։

Լաւ. բայց պետք է հարցնել երէն թէ՝ հիմայ Սրբազան Պատրիարքէն սահմանադրութեան բուռ առ բուռ դործադրութիւնը պահանջող, իսկ ասկէ առաջ՝ Սահմանադրութեան միայն ոգւոյն հաւատարիմ մնալու համար Նորին Սրբազնութեան ըրած ուխտին դէմ փանոսեան էֆէնտիի դիտողութեանց պատասխանող և պՍ. Պատրիարք վայվայող ու չորքշրթողը Օրագիր էր թէ Արեւելեան փող։

Վանայ Պողոս վարդապետի ապստրուելուն դէմ հիմայ բողոք բարձող, իսկ ասկէ առաջ Մշեցի վարդապետայ ապստրուելուն դէմ փանոսեան էֆէնտիի ըրած բողոքը յանիրաւի դատող և պՍ. Պատրիարք չորքշրթողը Օրագիր էր թէ Արեւելեան փող։

Ս. Պատրիարքի հանգանակութեան եղնելու անձնուիրութիւնը դովող, դրդուատող, և տակաւին հանգանակութեան գործը գլուխ չեղած, Հիւանդանոցի մէջ ըրած վարժապետութեան առիթ ազգին վերայ ունեցած մէկ քանի հարիւր դրը բրցնելու համար Ս. Պատրիարքը չորքշրթող և պայն փայվայողը Օրագիր էր թէ Արեւելեան փող։

Պատասխանէ՛, Օրագիր, պատասխանէ. և դիտցիր որ օձիդդ ձեռքէս չպիտի կրնաս դիւրաւ ազատել։

Արդեօք լա՞ծ ես, Մասիս, թէ վարչութեան անդամները ինչի՞ը բաւ լու վրայ չեն Ս. Պատրիարքի դէմ. մարդ կամ՝նայ դրի անդամ առնել, վասն զի ամենէն անվայել ու անպարկեշտ ամբաստանութիւններ՝ մինչեւ իսկ նամահներու ընդօրինակութիւններ կան ձեռքէ ձեռք տարածուած։

Այսպիսի վարչական վիճակ մը ո՛չ տեսնուած է և ինչպէս կրնայ չարաշահուիլ։

Օրէէր

Իրաւունք ունի Օրագիր, քանի որ վարչութեան անդամները մինչեւ այս տասիճան վատացած են, այո՛, պետք չէ որ այսուհետեւ այդ վարչութիւնը չարաշահուի։ Մայիս Վեն անոր հաշիւը դնելու է։

— Կը լսեմք թէ ժողովրդեան կողմէ հանրագրութեան մի պատրաստութեան ձեռնարկուած է ընդդէմ Ղազարոսեան Բրիտոսատուր, փափազեան Սահեան էֆէնտիներու և Իզմիրլեան Մատթէոս վարդապետի, որով անոնց Ազգ. ժողովներէ դուրս ձգուիլը կը պահանջեն օրինաւոր և ստոյգ ամբաստանութիւններ մէջ բերելով։

Ի դէմս այդ հանրագրութիւնը ստորագրողաց. որոց թիւը լսածնուս նայելով մէկ քանի հազարը կանցնի եղեր, պատգամաւորութիւն մի պիտի ներկայանայ ընդհ. ժողովոյ, յիշեալ անձանց նկատմամբ եղած ամբաստանութիւններ ապացուցանելու և անոնց հետ դատուելու համար։ Ժողովրդեան այս մարդոց դէմ ղրդացած սրտի արդար ղայրոյթը այն տասիճան բորբոքած է, որոյ առաջքն առնուլ մեզ անկարելի կը թուի։

— Գարակէօզեան Մ. Գրիգոր էֆէնտիի համար կըսուի թէ ժողովոյ մէջ խիստ ծանր ամբաստանութիւններ կընէ եղեր Ս. Պատրիարք հօր դէմ և խիստ ծանր լռօսքերով ընդ միշտ կանապատուէ եղեր ընորին Սրբազնութիւնը։

Եթէ այս լուրը ստոյգ է, արդարեւ պատիւ չ'ընծայէ Յիշեալ Էֆէնտիի հարթաւետ քաղաքավարութեան։

Պէտք է ղժուշանալ Գարակէօղեան Էֆէնտիի, զի մի՛ գուցէ ժողովականաց ոմանց խօսքին անսալով Սըրբազան Պատրիարքը անպատուելու դրդռնի ազգութեան մէջ իւր արժանիքը կորսընցնէ եւ ժողովրդեան զայրոյթը նաեւ իրեն դեմ գրգռէ։

Ազգ. վարչութիւնը դժգոհութիւն կը յայտնէ Ս. Պատրիարքի նկատմամբ՝ իւր ըրած որոշումները առ օրին չ'գործադրելուն համար։

Սակայն ինչպէս հնարաւոր է ներկայ վարչութեան որոշումներն ընդ փոյթ գործադրել, մինչդեռ վարչութիւնը՝ երեկուան ըրած որոշումն՝ այսօր, եւ այսօրուանն ալ վաղը փոխելու դրութեան մէջ է։

Այս ըսածնուս ստուգութեան ապացոյց մի կրնայ լինիլ Հիւանդանոցի վարչին նկատմամբ առիթ առած եւ հիմայ եղած որոշումներն, որ բոլորովին հակառակ են իրարու։

Վարչութիւնը որոշած էր թէ՝ Ազգ. Հիւանդանոցի վարչի վերաբերեալ ընդհանուր ժողովի ընտրութիւնը հոգաբարձութեան դրասենեակը կատարուին, իսկ արձանագրութիւնը Պատրիարքարանի անցագրատան դրասենեակը միայն լինի հոգաբարձութեան տեղեկագիրը։

Իսկ հիմայ՝ հակառակ նոյն որոշման կորոշէ թէ՝ Ազգ. Հիւանդանոցի վարչի ընտրութիւնը Պատրիարքարանի մէջ՝ ի ներկայութեան Պատրիարքական վեհանորդի, Հոգաբարձութեան, Անցագրատան Ցառիկական դիւանադպրի եւ կեդր. անուանի համարակալի կատարուի եւ այլն։

Ներելի չէր կրնար լինիլ Ս. Պատրիարք Հօր վերայ՝ վարչութեան որոշումներն առ կախ ձգելու մասին երազած ամբաստանութիւնը. եթէ վարչութիւն իր որոշմանց մէջ այս հակառական դիրքը չունենար։

ՀԱՅՀՈՅԵԱՑ

Պ. Յ. Խանճեան՝ իբր ի պատասխան մեր նախընթաց թուոյ Ասիոյ Ս. Պատրիարքի նկատմամբ հեղինակած 16 ամբաստանութեան մասին ըրած հերքման, Աբեւելեան փող վերատեսութեամբ յօդուածմի կը հրատարակէ, յորում փոխանակ օրինաւոր վաստակով մեր հայասիրութեանց մէջեւ խայտառակել Ասիոյ հակառակն ստախօսութեան սեւ դրօշմը ջընջել կարենալու, հայհոյեաց կրակ և կանցնի։

Ստոյգը խօսելով՝ Պ. Խանճեանի նման ապիկար և ուղիղ վաստակաւորութենէ զուրկ խմբագրի մի համար հայհոյեցիցն աւելի ոչ զօրաւոր պինդ մի կրնայ լինիլ, և ոչ ալ անկէ ուրիշ ճար մի՝ վիճաբանելի նիւթոյն առջեւէն խոյս տալու համար։

Բայց եթէ ճշմարիտ է Աբեւելեան փոսզոյ Խանճեանին անձին դէմ ըրած ծանր ակնարկութիւններն, Ս. Պատրիարք հօր 16 յանցանքներէն թուոյ Ասիա ինչո՞ւ կը տկարանայ մեր ըրած հայհոյութիւնքն մեղ ցոյց տալու։

Եթէ իրօք մեղք Ասիոյ ըսածին պէս սկզբունքը թողուլ անձնականութեան դիմած ենք, ինչո՞ւ մեր իւր անձնականին նկատմամբ ըրած դիտողութեան ինչ ինչ մասերը չհանէր հասարակաց առեանը։

Ասիոյ այս ընթացքը՝ տկարութենէ ուրիշ նշանակութիւն չունի, վասն զի իւր վաստաբանելու անկարող դրութեան մէջ մի միայն վաստաբանելու համար ծանծաթերթի մը համար հայհոյեաց ըսել և անոր առջեւէն խոյս տալը արութեան հետեւանք չէ։

Ասիոյ տկարութեան և երկչոտութեան ապացոյց մ'ալ տալու համար հարկ կը համարինք յիշել հոս թէ իւր երեկուան թիւն ալ ղրկած չէ մեզ, զի մի՛ գուցէ ժամանակ ունենալով պարտ ու պատշաճ պատասխանը տալ իրեն։

Այս առթիւ հարկ կը համարինք Ասիոյ ծանուցանել որ՝ այսուհետեւ կամ իւր գըրեխէն վեր եղած խնդրոց մէջ չ'իյնայ, և կամ իյնալէ վերջը տոկայ այն ամեն հարուածոց դէմ, զորս արդարութիւնը կ'տայ իրեն և իւր նմաններուն։ Տօկալը արիութիւն է և փախչելը վատութիւն։

ՆԵՐՔԻՆ

Ռուսիոյ կայսեր ընդհանուր բանակի օգնական և Սէն Բեթերսպուրկի ոստիկանութեան վերատեսուչ Թրէբօֆ զօրապետը մեծարելի մեծ ժապաւէնի շքանշանը ընդունեց։

— Ցունայ Պատրիարքը այս կիւրակէ Բերա եկեղեցւով Ռումանիոյ դրացակատար Խիքա իշխանին այցելութիւն մը տուեր է։

— Ռումանիոյ ուազ Մեհմետպօ-վիաբ, Ցունայ Պատրիարքին Պուլկարայ հերձուածն յայտնող նամակին պատասխանելով եղածներուն վրայ յայտներ և Աբեւելեան եկեղեցւոյն պայծառութեանն համար Աստուածաւին ղօրութիւնն յօդնութիւն կոչեր է։

—Ազեկանգրիայէն հասած հեռագրաւոր մը կը ծանուցանէ թէ, անցեալ ամսոյ մէջ Սուէիզէն անցնող նաւերու անցագրներէն գոյացած եկամուտը երկու միլիոն յիսուն հազար ֆրանքի կը հասնին։

—Լուր մը տարածուած է թէ կայսերական նաւարանին գործաւորները աշխատութիւններն դադրեցուցած են. Լա Թիւրքի ճշդիւտ տղերքներէ քաղելով կըսէ թէ ոչ թէ աշխատութիւնները դադրեցուցած են, այլ իրենց՝ չի վճարուած ամսականները պահանջեր են։ Վսեմ. Բիզա փաշա հրաման ըրեր է որ մեկմեկ ամսական տուն իրենց. միւս ամսականներն ալ ետ օրէն ամբողջապէս պիտի տրուի եղեր։

— Զինուորական օրագիրը կը ծանուցանէ թէ վեհ. Սուլթանը իր փեսա զըռհանէի գլխակը պարանոցը գացած ըլլալով, Երըզրզի գլխակէն մինչեւ փեսալըհանէի մեռելը և չրջակայները հատատուած պահականոցներու ապահովց և զինուորաց պարգեւները բաշխեր է։

—Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ամերիկա յանձնուած հրացանաց թիւը որ 200,000 էր, 500,000 պիտի ըլլայ. պայմանագրութիւնն ալ մօտ ատենէն կըլլայ։ Նա և վեհ. Սուլթանը Մահչքայի զինուորական դպրոցի շրջապատին մէջ մեկ միլիոն հրացան պարունակող ընդարձակ ամբարանոց մը չինելու հրաման ըրեր է։ Այս չէնքը վեհ. Սուլթանին յատուկ ծախքով պիտի չինուի. ուստի Նորին վեհափառութեան ճարտարապետք հարկ եղած հրամանն և հրահանգներն ընդուներ են անյապաղ այս չէնքին աշխատութեանց ձեռնարկելու համար։

—կեդրոնական Ասիայէն հասած լուրերը կը ծանուցանեն թէ Մանկիչլաք Թերակղզոյն մէջ երեւան եկած խռովութեանց առաջքն առնուեր է բարերաղդաբար։ Խիվայի խանին դրծակատար զրդռութեամբն պատահած այս դէպքերը կրնային ծանր կերպարանք մը առնուլ։

— Հէքիմ օղլու Ալի փաշայ Թաղին մէջ ձիաւոր մը ձին սանձարձակ վազցընելու աատեն, փողոցին մէջ խաղացող երկու տաճկի տղայք ձիուն տակ դացեր են։ Տղոց վերբերը ծանր չեն, այսու ամենայնիւ այդ անխոհեմ ձիաւորը անմիջապէս բռնուեր և ոստիկանութեան տարուեր է ուր, ըստ օրինաց պիտի պատժուի։

— վեհ. Սուլթանը նախորդ Մեծ-եպարքոսութեան հրամայած եր իւր պաշտօնին վերաբերեալ գործոյ վերայ բանակցիլ իւրաքանչիւր պաշտօնէից հետ։ Մէհմէտ Բիւշտի փաշայի իշխանութեան հանդէսին՝ ի վեր կայսրը Մեծ եպարքոսութեան նախկին առանձնաշնորհութիւնները չնորհեց իրեն։

—Սուէզի ջրանցքին նաւարկութեան տրոյ վերաբերեալ պահանջմանց մասին ըլլալիք քննութեանց եւ պարզմանց մէջ դեսպանաց ուղղակի միջամտութիւնը դադրեցնելու համար դաշինք մը պիտի ըլլայ։ Ընդհանուր անչարժ տուրք մը հաստատելու համար կազմուած համադգային յանձնաժողովոյն ծրագիրը Սուէզի ընկերութեան Եգիպտոսի կառավարութեան հետ ըրած պայմանագրութենէն ետ վեհ. կայսեր հրովարտակէն առաջ եւ կամ իրաւանց հաստատութենէն վերջ պիտի թողուի։

— կը հաւատան թէ ղօրաբանակ մի պիտի կազմուի, որուն կայանը Եէմենի վիլայէթի գլխաւոր քաղաքին մէջ պիտի ըլլայ, և որուն ծախսերը այս գաւառին ղանաղան քաղաքներուն և ամուր տեղերուն նոյնպէս և Հիճազի սահմանակից գաւառներուն մէջ պիտի բաժնուին։

Այս նոր ղօրաբանակը վեց վաշտերէ պիտի բազկանայ - որոնք արդէն կազմուած վեց ղօրաբանակներուն մէջ եղած պակասները պիտի լեցնեն։ Այս ղօրաբանակներուն մէջ եղած դատարկ տեղ-

ուանքը մասամբ ձեւի եմէն արշաւող զօրաբանակի վաշտերէն պիտի լեցուին։ Այս վերջին գաւառին մէջ գտնուող զօրականք և սպայք ժողովրդ հրաման պիտի ընդունին անկից մեկնելու, իրենց համար առհմանուած տեղերն երթալու համար։

—Զորեքշաբթի Անդրիանուպոլսոյ կայարանը հասած չոգեկառք մի հսոարակայ հետաքրքրութիւնը գրգռած է։ Չոգեկառքը և յետագիծ կառքերը չամիրակներով, ծաղկներով և կանանչներով զարդարուած էին, որով ռօնտխըմբական կերպարանք կոտանային։ Այն այն մանաւոր չոգեկառքն է որ՝ Ն. Պօլսէն ապրիլ 19 երեքշաբթի օրը մեկնելով հոն կը կհասներ, Ռուսիոյ երկամուղային ընդհանուր կառավարիչներն Պ. Վիլլընա և Պ. Ցակոբ Պալօվա ձգելէն վերջը։ Այս չոգեկառքը Պ. Հիրշի յանձնուած չինութեան երկու գծերէն անցած է, յորոց մին Պօլսէն մինչեւ Անդրիանուպոլիս 320 քիլօմէթռ և միւսը Անդրիանուպոլսէն Պիլէովա 243 քիլօմէթռ, որ ընդամենը 563 քիլօմէթռ երկարութիւն ունի։ Այս առաջին անգամը չէ որ չոգեկառք մը Ն. Պօլսէն Անդրիանուպոլիս կանցնի, և արդէն մեզի ծանօթ է նոյն գծին չինութեան ընդհանուր անօրէն Պ. Վիթալի և կօնթռաթի ճամբորդութիւնը, ընկերակցութեամբ Պ. Լեռնփսի։ Կը բաւէ մեզ այսօր Պ. Վէլլընի և Պ. Ցակոբի Անդրիանուպոլսէն Պիլէովա երթալ ճամբորդութեան վրայ տեղեկութիւնները տալ։ Անդրիանուպոլսէն չոգեկառք հեծած են նաեւ արքունի դործակալ և կառավարիչ Պ. Միլովիչ, գլխաւոր վերատեսուչ Պ. Պէնժէյէ, բաժանմանց կառավարիչ Պ. Բռաօս, հանքային աշխատութեանց վերատեսուչ Պ. Ժօռէզ։ Անդրիանուպոլսէն մինչեւ Թաթար–պազարճըկ բանած երկաթուղին չատ ամիսներէ ի վեր կը գործէ Մարիցայի գեղեցիկ և ճոխ յորէն կանցնի. Թաթար–պազարճըկէն կը սկսի մինչեւ Պալօվա դացող գիծը, որն որ մեծագործութեան սահմանն է։ Պ. Վէլլընի ըրած մանրամասն տեսութիւնը հաստատած է թէ բոլոր աշխատութիւնները լաւ կատարուած են, և յայտնած է թէ այս գիծը կրնայ անմիջապէս գործադրութեան դառնալ։ Ամեն առտու չոգեկառքը անյապաղ ժամանակ բոլոր բնակիչք կընթանան հիացման արտայայտութիւններով ղդացած գոհունակութիւնները յայտնելու, հասկընալով որ իրենց երկրագործական վաճառականութեան յաջողութիւնը այս փոխադրութեան հզօր մեքենային միջոցաւ պիտի ապահովուէր։

Պիլէովայի մէջ մանաւանդ՝ ժողովրդեան խնդակցութիւնն արդէն մանաւանդ արտայայտուած է։ կայարանին մէջ յաղթական կամար մը կանգնած և նոճիներ անկած էին, իրարու հետ չամիրակներով եւ կանանչներով կապուած։ Միւնոյն չամիրակները դառնած էին չոգեկառքը զարդարելու, որպէս զի կարենային յայտնել Բ. Դրան՝ առ կառավարութիւնն ունեցած իրենց երախտագիտական զգացմունքը, որ հանեց զիրենք իրենց անջատման վիճակէն, յորում կը գտնուէին հաղորդակցութեան ճամբաներուն պակասութեան առթիւ։ Պիլէովայի ժողովուրդը անտառաբանական գործառնութեանց տուած է ինքզինքը. բազմաթիւ սղոցարաններ ունի ջրային մեքենայով շարժեալ, և կը յուսայ որ իւր բերքերը ազատային Օսմանեան սերութեան մեծագոյն մասը պիտի կրնան դոհացնել, փոխանակ արդի գործածուած օտար վայրերու։ Սոյն տեղեկութեանց վրայ պէտք է աւելցընել թէ՝ Պիլէովային Ադրիանուպոլիս վերադարձին, չոգեկառքը 243 քիլօմէթր հեռաւորութիւնը 5 ժամ ու 26 վայրկեան մէջ առած է, այն որ ժամը 45 քիլօմէթրի միջին արագութիւն ընծայել է։ Յուսալի է որ այս մայիսի 15ին Պօլիսէն Ադրիանուպոլիս և Սէլանիկէն Իւսքիւպ ձգուած գծերն պիտի բացուին, և հետեւաբար Եւրոպիոյ Տաճկաստանը 10 քիլօմէթրէն աւելի երկաթուղի պիտի ունենայ։ Նօվիչէն Պաենճաըք ձգուած գիծն ալ մեկտեղ առնելով, որ 100 քիլօմէթր երկայնութիւն ունի՝ շատ նշանաւոր է, որովհետեւ հազիւ 2 տարի կայ որ այս աշխատութեանց ուշադրութիւն տրուած է, և թէպէտ Տաճկաստան անանց գործադրութեան մասին ուրիչ երկիրներուն չափ դիւրութիւններ չունի, ուստի պէտք է երախտագէտ ըլլալ արքայական ընկերութեան և անոր նախագահ Պ. Հիրշի, չինութեան մասին ցոյց տուած աշխատութեան համար։ Եթէ քանի մի սկզբնական եւ քննադատական մանրեր չեն գտնուար իրաց վիճակէն, թո՛ղ քիչ մը համբերեն և յիշեն թէ բոլոր երկիրներու մէջ թէ՛ Գաղղիոյ թէ՛ Գերմանիոյ թէ՛ Անգլիոյ և թէ Պելճիոյ մէջ ժամանակի օգնութեամբ կարելի եղած է այս տեսակ աշխատութեանց զարգացումը տեսնել։

Լ— Թ—ե

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԻՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիէննա 1 մայիս

Արուեստահանդէսը կէս օրին հանդիսաւոր կերպիւ բացուեցաւ։

Կայսրը իւր պալատականներէն և իրեն հետ եղող Գերմանիոյ, Անգլիոյ և Տանիմարգայի իշխանազուններէն շրջապատեալ այն դահլեճները գնաց ուր արդէն շատ մը հրաւիրեալներ ժողուած էին։ Նորին վեհափառութիւնը Արուեստահանդէսը հանդիսաւոր կերպիւ բանալով ճառ մը արտասանեց որ եռանդագին ընդունուեցաւ, և որուն մէջ այս միութեան օգուտները և առ աղքն ցուցուած համակրութիւնները բացայայտ կերպով յայտնեց և յաւելցուց ըսելով թէ՝ ասոնք այնպիսի յիշատակարաններ են որ ժողովրդոց եղբայրակցութիւնը և ընդհանուր խաղաղութիւնը կը հաստատեն։

Վերջէն ներքին գործոց պաշտօնեայ Պ. Օլսաերկ խօսելու սկսեց. նայնպէս Պ. Ֆէլտեր քաղաքապետը խօսեցավ իշխանազուններուն չնորհակալ եղաւ անոնց ըրած այցելութեանցն համար։

Իշխանազունք սիրալիր համակրութեան ցոյցերով ընդունուելուն ամէն տեղ եւ կայսեր հետ սրահներուն այցելութիւն ըրին մինչև ժամը երեք ու կէս։

Արուեստահանդէսին նիւթոց առմէնքը չի գետեղուելուն. բայց ամսոյս մինչեւ տասնեհինգը կը գետեղուին։

ԻՏԱԼԻԱ

Հռովմ. 1 մայիս

Խորհրդարանի անդամները հրաժարական տուին։ Պաշտօնեից ժողովը մինչեւ ամսոյս 5ը երկարաձգեցաւ։

ԳԱՂԴԻԱ

Բուէնը 1 մայիս

Պ. Թիէր. պահպանողական հաստատակամութիւնը հաստատելու համար հաստատապէս որոշուած ըլլալը յայտներ է։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աբէն+ 30 ապրիլ

Ընդդիմադիր մասէն եղող լրագիրք պաշտօնեից յաճախ վախճանից պատճառ թագաւորը կը համարեն։ Մինչս կողմանէ քանի մը պաշտօնական օրագիրք Խորհրդարանին լուծումը կը պահանջեն։

Ազգային պանքային առնուած դրամին տեղ Բիսմարքի բաժնետոմսերը և փոխառութեան տոմսակները փոխանակեցին։

Միջագիւղի ազգային Լասրանին մէջ Մեծապատիւ Տօքթէօռ Շիշմանեանի և Նաւասարեան Մեծապատիւ Տիգրան Էֆէնեաի ըրած պատշաճաւէտ և ազգուսանելի խօսութիւնքն հրատարակուած լինելով, կը ձախողին բոլոր դրամագլուխ ըսվ՝ի դին 40 փարայ։

ՏԷՐ ԹՄՐԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ
Կ·ԵՐԶԻՆԿԵԱՆԼԵԱՆ ԲԱՐԹՈՂ ՍՈՒՐ

ՏՊԱԳՐ. Յ. ԳԱՖԱՖԵԱՆ ԵՒ Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ
Կ. Պօլիս Քիւրքճի խան շարի յարկ Թիւ 26